

Asia: VN/23682/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle EU:n jätteensiirtoasetuksen täytäntöönpanemista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kiitämme mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja lausua jätteensiirtoasetuksen kansallisesta täytäntöönpanosta. Suomen Uusioraaka-aineliitto ry edustaa 36 suomalaista kiertotalousalan yritystä ja yhteisöä, jotka edistävät kierrätysmateriaalien hankintaa, jalostusta ja käyttöä taloudellisesti ja ympäristön kannalta kestävällä tavalla. Liiton jäseniä ovat erilaiset alalla toimivat yritykset ja yhdistykset, jotka kehittävät keskinäistä vuorovaikutusta ja ammatillista näkemystä. Useat liiton jäsenet toimivat myös kansainvälisillä jätemarkkinoilla.

Haluamme nostaa Suomen Uusioraaka-aineliitto ry:n puolesta esille seuraavat näkemykset luonnoksesta hallituksen esitykseksi:

Kannatamme esitystä kansainvälisten jätesiirtojen rahoitusvakuuden muuttamisesta toistaiseksi voimassaolevaksi, sillä toistaiseksi voimassa oleva rahoitusvakuus yksinkertaistaa jätesiirtoihin liittyvää hallinnointia ja lisää näin kiertotalousalan toimijoiden kustannustehokkuutta ja kansainvälistä kilpailukykyä.

Esitämme, että luonnoksen esitys jätteen tuonnin kieltämisestä kaatopaikalle sijoitettavaksi sellaisenaan tai esikäsittelyn jälkeen tulee poistaa. Pyrkimyksenä on, että Suomeen tuotavat jätteet hyödynnetään sen sijaan, että ne loppusijoitetaan kaatopaikoille. Aina näin ei voida kuitenkaan toimia. Jätteiden loppukäsittely on keskeinen osa kiertotaloutta silloin, kun jätteille ei ole hyödyntämisratkaisua tai niitä ei ylipäättään voida hyödyntää. On huomioitava, että hyödynnettäviksi tuotavan jätteen käsittelyssä syntyy jonkin verran jätefraktioita, joita ei voi hyödyntää. Kaatopaikkasijoituksen kieltäminen vaarantaisi Suomen tuotavien jätteiden hyödyntämisen:

-Esimerkiksi uudelleenkäytettäväksi tarkoitettujen jo käytettyjen muovipakkausten, kuten IBC-pakkausten ja muovitynnyreiden, tuonnilla ja käytöllä voidaan vähentää ympäristökuormitusta, sillä muovin tuotannosta ja jätteistä aiheutuvat päästöt pienenevät verrattuna neitseellisen muovin käyttöön. Hyödyntämällä ulkomailta tuotuja muovipakkauksia uudelleenkäyttöön säästetään raaka-aineita ja energiaa, kun uusia pakkauksia ei tarvitse valmistaa. Pakkausten uudelleenkäyttöön liittyy myös jätefraktioiden loppusijoitus kaatopaikalle. Kaatopaikkasijoituksen kieltä vaarantaisi uudelleenkäyttöjärjestelmän ympäristöhyödyt.

- Metallinkierrätyksellä on monia hyötyjä sekä ympäristön, talouden että luonnonvarojen säästämisen kannalta. Suomeen tuodaan kierrätettäväksi metallia, mikä takaa riittävät ja laadukkaat raaka-aineet teollisuudelle, lisää kilpailukykyä ja kustannustehokkuutta, vahvistaa kansainvälistä kauppaa ja turvaa huoltovarmuutta. Metallinkierrätyksen prosessissa syntyy sivutuotteena hyödyntämiskelvotonta alitetta, joka loppusijoitetaan kaatopaikalle. Mikäli lakiesitys tulisi voimaan, vaikeuttaisi se myös metallinkierrätystä merkittävästi.

- Voimassa oleva lainsäädäntö on toimiva malli, missä jäte esikäsitellään vaaraominaisuuksien vähentämiseksi ennen loppusijoitusta. Suomeen tuodaan esimerkiksi pilaantuneita maa-aineksia ulkomailta. Maa-ainekset ovat usein laadultaan sellaisia, että ne eivät kelpaa loppusijoitukseen sellaisenaan korkeasta orgaanisen aineksen määrästä, POP-luokituksesta tai pitoisuuksista johtuen ja näin olleen vaativat termisen käsittelyn. Käsittelyn jälkeen maa-aines voi vielä sisältää raskasmetalleja ja sen vuoksi niitä ei voi hyödyntää maarakentamisessa ja vaihtoehdoksi jää loppusijoitus. Puhdistettujen maa-ainesten hyödyntäminen Suomessa on vaikeaa puutteellisen lainsäädännön vuoksi (MASA-asetus). Euroopassa on rajallinen määrä termisiä käsittelylaitoksia ja ehdotetulla muutoksella vaikeutetaan kiertotalousalalla toimivien yritysten markkinoita ja kehittymistä.

- Erityisesti vaaralliseksi luokiteltujen jätteiden osalta hyödyntämisratkaisut ovat harvassa. Tällöin sijoittaminen kaatopaikalle voi usein olla ympäristön kannalta paras ratkaisu. Keskeistä on, että jätteet, jotka on saatava vaaraominaisuuksien vuoksi pois kierrosta, käsitellään turvallisesti.

Luonnoksessa esitetään Suomen Ympäristökeskuksen ylläpitämän järjestelmän käyttöä jätesiirojen tietojärjestelmänä. Kannatamme esitystä SYKE:n ylläpitämän järjestelmän käytöstä. Kansallinen sähköinen järjestelmä helpottaa kiertotalousalan toimijoiden järjestelmän käyttöä.

Esitysluonnoksen ulkopuolelta esitämme jätteiden kuljetusvakuuksien määräytymisperiaatteen muuttamista siten, että ne määräytyvät toteutuneen kuljetuskapasiteetin mukaan. Nykyisellään kuljetusvakuus määräytyy haetun kuljetusvakuusmäärän pohjalta, eikä se ilmennä todellisia kuljetusmääriä. Nykyistä asetusta kuljetusvakuuksien määräytymisestä tulisi muuttaa siten, että vakuus koskisi vain liikkeellä olevien kuljetusyksiköiden määrää. Nykyinen laskenta, jossa vakuus koskee koko vientiluvan mukaista kapasiteettia, on kohtuuton ja sitoo pääomia turhaan. Vakuusjärjestelmän tulisi olla reaaliaikainen. Vakuuden määrää tulisi pystyä muuttamaan liikkeellä

olevien yksiköiden mukaisesti. Tähän voitaisiin käyttää esimerkiksi vakuustiliä, jonka talletuksen määrä olisi muuttuva.

- Esimerkkinä kuljetusvakuuksista toiminnanharjoittajalla on vientilupansa mukaisesti mahdollisuus kuljettaa saman aikaisesti 10 kuljetuserää. Sujuvan logistiikan mahdollistamana toiminta pystytään suorittamaan kuuden yksikön voimin. Kuljetusvakuus on neljän yksikön osalta tarpeeton. Toiminnan varmistamiseksi pitää kuitenkin hakea ylimääräistä resurssia koska ketjussa saattaa tulla viivytyksiä esim. lakkojen muodossa.

Esitysluonnoksen ulkopuolelta esitämme myös jäte-erien koekuormien tuontia varten viranomaiselle mahdollisuutta harkinnan varaisen poikkeuslupan myöntämiselle. Uusien kierrätys- ja käsittelyteknologioiden kehittäminen vaatii koekuormien lähettämistä laitevalmistajille tai pilottilaitoksiin. Tällainen testaustoiminta ja uusien teknologioiden toimivuuden varmistaminen pitää olla mahdollista. Laitevalmistajilla ei ole ympäristölupia, joten testaustoiminnassa pitää antaa poikkeuslupa jätteen toimittamiseksi luvanvaraiseen käsittelypaikkaan. Myös koekuormien tarvittava koko vaihtelee merkittävästikin riippuen tekniikasta ja käsiteltävästä jätteestä, joten siihen on annettava viranomaiselle harkinnan varainen mahdollisuus hyväksyä koekuormien toimittaminen.

- Uusia teknologioita ennakkoluulottomasti kehittävät toimijat kohtaavat jopa viikoittain koekuormien tuontiin liittyviä ongelmia, jotka vaarantavat teknologian kehittämisen ja Suomen kansainvälisen kilpailukyvyyn.

Hirsmäki Maija
Suomen Uusioraaka-aineliitto ry